

- a) Med Henblik paa Farvegengivelsen: Hvorledes forholder Filmen sig til Farverne i de Motiver, der særligt vil ligge for? Røde Huse, gule Huse, mange Træer; landskabelige Billeder, hvor Himlen og Skyerne spiller en stor Rolle: nordpaa eller sydpaa osv.; samt: Hvilken Anvendelse af Farvefilter kan blive paakrævet? Hvorledes forholder Filmen sig til Kunstlys?
- b) Med Henblik paa Hurtigheden: Hvor følsom er Filmen? Hvilke særlige Forhold vil gøre sig gældende? Hurtigheden angives efter tre forskellige Systemer: 1) H & D et eller andet Tal; 2) saa og saa mange Grader Scheiner; 3) saa og saa mange Tindedele Grader DIN. Det sidste S' stem, som er det mest exakte, har taget Overhaand. Hastighedsangivelserne indenfor Scheiner-Systemet ligger omtrent mellem 14 og 27°, indenfor DIN-Systemet mellem 10/10 og 20/10°; højeste Tal = højeste Hurtighed.
- c) Med Tanke paa Forstørrelse: Hvilken Grad af Forstørrelse tillader Filmens Kornstørrelse? samt endelig
- d) Udelukker Filmen Mulighed for Gloriedannelse?

Kopipapir.

Uden iøvrigt at komme ind paa hele Kopieringsomraadet skal her blot nævnes, at de forskellige Slags Papir giver højst forskellige Kopier, og at det rette Valg af Papirets Art betyder en ofte meget væsentlig Forbedring af Billedet eller rettere den fulde Udnyttelse af Negativets Indhold. Kopipapir er mere eller mindre haardt eller kontrastrigt; dets Overflade varierer fra helt mat til straalende blankt. Baade naar man selv kopierer sine Negativer, og naar man lader dem kopiere, bør man tænke paa, hvilken Art der passer det enkelte Billede bedst; eventuelt foretage Forsøg.

Optagelsen.

Belysningsmaaler.

Det eneste fornuftige Grundlag for Afgørelsen om, *hvorlænge* man skal exponere, faar man ved Anvendelsen af en Belysningsmaaler. De findes i mange forskellige Konstruktioner, svarende til de forskellige Apparattyper. Ganske primitive smaa Skemaer paa Pap med en Skyder er den oprindelige Form; ved Anvendelsen af saadanne indgaar ens altid noget usikre og summariske Skøn over Lysets Værdi

og Motivets specielle Lysværdier. Egentlige Belysningsmaaler findes i optisk eller i fotoelektrisk Konstruktion.

De lodrette Liniers Parallelitet; Billedets Skarphed.

Disse to Forhold er til en vis Grad beslægtede med hinanden. Ifølge tidligere Tidens Betragtning skulde et Fotografi, for overhovedet at kunne betragtes som vellykket, 1) gengive hele Motivet fra den nærmeste Forgrund til det fjerneste Fjerne aldeles skarpt og 2) vise de lodrette Linier i Motivet parallele.

Disse to Krav gik ud fra en Forestilling om, at saadan saa det nu engang ud. Forholdet er jo imidlertid ikke saa enkelt; den nævnte, mere traditionelle Anskuelse støtter sig nemlig som bekendt aldeles ikke paa de faktiske Forhold tværtimod. Vort Øje ser kun skarpt det, som det indstiller sig paa, af ganske de samme Grunde, som bevirker det tilsvarende hos Objektivet, og vor Evne til at blende ned er i Forhold til Fotografiapparatets yderst rudimentære (de nærsynedes „Missen med Øjnene” er en Nedblending). Heller ikke er det Tilfældet, at Øjet altid ser de lodrette Linier parallele, tværtimod. Det er let forstaaelig for enhver, der har lært Perspektiv, at de lodrette Linier kun ses parallele, naar Længdeaxen gennem Linsen – Øjets eller Apparatets – er vandret. Men vi har en højst ufuldkommen Evne til at bedømme, om vor Synsretning er vandret, eller overhovedet ad synsmæssig Vej at bedømme, om noget er vandret, hvis der ikke er noget givet vandret at sammenholde med. Ved Hovedets og Øjnenes Bevægelser skifter Synslinien uafsladelig Retning; i Virkeligheden ser vi altsaa, rent perspektivmæssigt, kun lodrette Linier parallele i de sjældne og os selv ubevidste Øjeblikke, hvor vi virkelig ser vandret. Ikke desmindre skal der en ret stærk Afvigelse fra den vandrette Synsretning til, for de lodrette Liniers Sammenløbning bliver os billedmæssigt klart.

I begge Tilfælde – baade med Hensyn til Skarphed og med Hensyn til de lodrette Liniers Parallelitet – korrigerer Bevidstheden det gennem Øjnene modtagne Billede ud fra vor Viden om Tingenes Væsen; vi ved, at Tingene er klart begrænsede, og at lodrette Linier er parallele, og tager derfor simpelthen ikke Spor Notits af, at Øjnene pligtskyldigst opfatter noget andet.

Det er derfor umuligt at give nogen klar og logisk begrundet Regel paa disse Omraader. Det gaar ikke an udelukkende at holde sig til, hvordan Øjet i Virkeligheden tegner Synsindtrykket; ejheller slavisk at følge det Princip, at Fotografiet skal gengive Billedet med nogle til Tingene hørende Egenskaber, uanset om disse ses korrekt. Det gaar ikke an, fordi det stivnede Synsindtryk, som et Fotografi er, i adskillige Tilfælde vilde komme til at virke usynsmæssigt, forvansket, fortegnet.

De nærmere Omstændigheder er lidt forskellige paa de to Omraader:

Billedets Skarphed.

Hvad Øjenindstillingen angaar, er Forholdet saaledes, at Opfattelsen af det, der ikke er indstillet paa, langt mere er præget af, at Opmærksomheden ikke er henvendt paa det, end af, at det fremtræder med uskarpe Konturer. Det er let forstaaeligt, at man ved at følge Princippet om gennemført Skarphed overalt i Billedet giver Afkald paa et kunstnerisk Middel, hvorved man kan pointere Hovedsagen og svække det uvæsentlige eller uvedkommende.

Et Par Exempler vil belyse Anvendelsen af dette Virkemiddel.

Billedet af den spindende Kone, Fig. 16, viser, hvordan man kan lade Baggrunden tegne sig sløret for ikke at forstyrre Hovedmotivet. Udenfor Døren, bag Konen, var en meget stærkt solbeskinnet Vej med Huse og Træer. Hvis denne Baggrund havde traadt skarpt frem, vilde den have forringet Billedet ganske væsentligt med alle sine ligegyldige Detailler. (Der er Grund til at gøre opmærksom paa, at en saadan Skarphed vilde have forstærket en Fejl ved Billedet, som ved en uvæsentlig Flytning til Siden kunde have været undgaaet: Konens Ten ses i Forlængelse af Træstammen udenfor; havde denne staaet skarpt, vilde der have været en stærkt forstyrrende tilfældig Linie ned gennem Billedet. Den Slags Virkninger er der Grund til at være paa Post imod; f. Ex. kan Kantsten i en Gade komme til at danne generende Fortsættelser af Hushjørner o. 1.). Virkningen af Billedet med Konen er selvfølgelig opnaaet ved skarp Indstilling paa hendes Ansigt og Optagelse med stor Blende (dette er altid ønskeligt, hvor Personer er fremtrædende Dele af Motivet).

Billedet (Fig. 17). af Kirken mellem de to kæmpemæssige Cypresser - iøvrigt samme Bygning som paa Fig. 26 - er Exempel paa den modsatte Fordeling. Medens ved det foregaaende Billede Baggrundens Detailler var større, kraftigere og grovere end Hovedmotivets, Konens Ansigtstræk, er det modsatte Tilfældet her. Buskadset paa Bjergsiden i Baggrunden er saa meget mindre og blødere i Karakter end Detaillerne i Hovedmotivet - Kirkens Tagsten - at dets fulde fotografiske Charme kunde udnyttes, ikke blot uden at det virkede forstyrrende, men li-

Fig. 16. Skarphedsindstilling paa Forgrunden. (Græsk Bondekone; fot. Forf.).

gefrem til at skabe en værdifuld Modsætning til Bygningen. Desuden bidrager det til at skabe det stærke indtryk af det, der er saa karakteristisk for Billedet: Virkningen af Sydens Middagssol og klare Luft, det straalende Lys paa de opadvendende Flader, og de klare lette Skygger.

Men baade Baggrund og Hovedmotiv fremhæves stærkt af Forgrundens Indramning, de to mørke Cypresser, og det ganske særligt, fordi de staar uskarpt. Forholdene opfordrede ligefrem dertil; Apparats naturlige Indstilling var paa Kirken, Nedblendingen for at opnaa Skarphed i Baggrunden var kun ganske ringe. Cypresserne stod omtrent midtvejs mellem Kirken og Apparatet. Deres formidable Størrelse og mærkværdige massive Stofvirkning ses af Fig. 17; deres Farve er mere sort end grøn. De stod helt silhouetagtigt mod det indfaldende Sollys. Havde Objektivet faaet Lov at se Enkelthederne i Løv og Stammer, hvilket med ret lang Ekspositionstid og stærk Nedblending godt kunde have ladet sig gøre, vilde Forgrunden have været fyldt med en Masse øjenfangende Detailler, og Lyset paa Kirken og Bjergsiden være blevet langt mindre fint og let - begge Dele til utvivlsom Forringelse. Som det blev, virker Uskarpheden i Indramningen saa naturlig, at man knap lægger Mærke til den.

De to Exempler er gennemgaaet saa nøje, fordi de viser, hvorledes det fine Stykke Værktøj, som Fotografiapparatet er, kræver en nøje gennemtænkt Anvendelse i hvert enkelt Tilfælde, for at dets Egenskaber og Motivernes Chancer kan komme til deres Ret.

Fig. 17. Skarphedsindstilling paa Baggrunden. (Agios Nikolaos, Karytaina, Grækenland; fot. Forf.).

Høj Standplads

Herom er en Arbejdsregel, som gengives med alle fornødne Forbehold: *Billedet skal vise Motivet set i, en Synsvinkel, hvorunder man ved at færdes rundt om det faar det at se.* Med andre Ord (let er i Almindelighed forkert at kravle op paa anden Sal for derfra at fotografere en Bygning; Resultatet bliver nemlig, ligesom naar man anvender Weitwinkel forkert, et Billede, der maaske giver meget, men som virker urimeligt og fremmedartet, ligefrem fordi Bygninger saa godt som altid er tænkt set nede fra Jorden, fra Menneskers naturlige Øjehøjde ved Færden paa Terrain. Af Forbehold og Undtagelser nævnes:

- 1) Billeder af den Art, der foran karakteriseredes som dokumenterende. Hvorfra de tages er – da Oplysningerne som oftest i dem er alt, Billedvirkningen intet - temmelig ligegyldigt, naar Maalet ellers naas.
- 2) Hvis Standpladsen er saa højt tilvejs, at der frembringes helt nye Indtryk; altsaa Billeder taget helt fra oven eller fra en Standplads i Højde med Motivets Top ; overfor saadanne gør den vanemæssige kritiske Indstilling sig ikke gældende.

3) Optagelser af høje Bygninger i betydelig Afstand; i saadanne Tilfælde frembringer den høje Standplads i Almindelighed ikke noget forrykket Billede.

Lyset i Billedet.

Man har en Arbejdsregel, der siger: Hellere fotografere mod eller paa tværs af Lysets Retning end med den. Den er udmærket som Vejledning, mens man er paa et Begynderstadium og gerne - uden at spolere for mange Optagelser - skal erhverve sig det, der er det nødvendigste og vanskeligste blandt det, der kan læres: Indsigten i Omsætningen fra de kulørte Synsindtryk til det graa Fotografi.

Aarsagen til Reglen er ikke vanskelig at udrede. Hvis man retter sit Blik nøjagtigt parallelt med Solstraalerne - Solen lige i Nakken ser man ikke Skyggerne af de Genstande, der er i Synslinien, fordi Genstandene selv dækker for dem.

Naar der i den nævnte Regel gøres Forskel paa Ydertilfældene, de to Parallelstillinger med Lysets Retning, nemlig med og mod, har det baade en praktisk og nogle billedmæssige Aarsager. Hvis der er Tale om Solskin, begrænses Mulighederne for at fotografere mod dets Retning af sig selv derved, at Solens Straaler aldrig maa ramme Objektivt saaledes, at de brydes find i Apparatet; det er nemlig den sikre Ødelæggelse af Optagelsen, da det skaber en Lystaage over hele Billedet; Objektivets Brydning af Solens Straaler bør kun forekomme som optisk Exempel. Hvis man ikke vil lade sin Handlefrihed begrænse altfor stærkt heraf, maa man ofte gribe til det Middel at skygge for Objektivt. Der findes Solblender i Handelen; en Haand eller en Hat virker lige saa godt, naar man er klar over Objektivets Synsvide (Haanden eller Hatten gør sig ikke paa Fotografiet).

Om de billedmæssige Aarsager skal følgende bemærkes: En solbeskinnet Genstand fremtræder normalt med tre billedmæssige Effekter, nemlig den belyste Side, Selvskyggen og Slagskyggen. Ser man paa tværs af Lysretningen, faar man alle tre med. Ser man lige find paa den belyste Side, mister man begge de to andre Effekter; i den modsatte Situation faar man de to med og mister kun den ene. En Gennemgang af et større Antal gode Arkitekturfotografier vil rimeligvis vise, at Flertallet af dem er taget med en Synsretning, der ligger i Vinklen mellem tværs

Fig. 18. Slagskygger. Lyset i Ryggen.
(Segesta. Sicilien; fot. Forf.).

paa og direkte mod Lysets Retning. I Arkitektur-fotograferingen er store gennemarbejdede Skygge-partier saavel som sparsom Afbildning af Lys – f. Ex. Strejflys i Retning mod Apparatet som paa flere af Illustrationerne til disse Linier meget anvendte Effekter.

Af denne Omstændighed maa man ingenlunde lade sig forlede til at tro, at Fotografering i den anden Vinkel. mellem Lysets Retning og tværs, bør undgaas principielt. Tværtimod er der en Del af stor Værdi at finde i denne Vinkel. For Exempel kan der ved Fotografering af runde Genstande, saasom Kupper, Søjler e. l., opnaas en meget stærk Virkning ved det glorieagtige skyggeløse Lysparti i Synslinien; Søjleskafterne paa Fig. 18 har noget af denne Virkning. Endvidere vil man i visse Situationer ikke blot i antik Arkitektur, skønt Exemplet, Fig. 18, er hentet derfra – ved Skraasigte *med* Lysretningen kunne opnaa Billeder, hvor Slagskyggerne driver deres Spil paa en meget tillukkende Maade. I dette Billede forekommer en Kategori af Slagskygger, som man maa omgaas med megen Forsigtighed: Slagskyggerne af noget, der ikke er med paa Billedet. I foreliggende Tilfælde har de foruden den rent billedmæssige Værdi

ogsaa den Egenskab, at de ligefrem virker rumdannende, fordi de paa en utvetydig Maade fortæller om Gavlens Søjlerække. Men meget ofte virker de stærkt generende og uvedkommende. Ganske særligt skal man vogte sig for Apparatets og sin egen Slagskygge.

Af andre særlige Forhold vedrørende Lysets Retning i Billedet kan nævnes Strejflys paa plane Flader. Fotografering af et Hus i en saadan Belysning, at Solskinnet falder plat find paa det ene. Sæt Flader og gaar parallelt med det andet, saaledes at der bliver stærk Forskel paa Belysningsgraden, men ingen Slagskygger, kan give en meget ejendommelig, men stærk og klar Virkning, omtrent som den, der opnaas ved at tuschere en Tegning med Selvskygger, men uden Slagskygger (Fig. 19). I den samme Belysning kan eventuelle strejfbelyste Detailler komme til at fremtræde fint og klart; endvidere kan – i det Yder-tilfælde af denne Belysning, hvor Lyset synligt strejfer Fladen – Murværksdetailler, Flade- og Stof karakter udnyttes stærkt.

Reflexlys maa man i høj Grad have sin Opmærksomhed henvendt paa; det kan baade ødelægge og give et Billede. Solblink paa Vandflader er oftest af det gode; i Ruder næsten altid af det onde. Derimod kan anden Lys-reflex i Ruder anvendes med stort Held, idet man dog; maa være paa Vagt overfor altfor stærk Forstyrrelse fra samlede Spejlbilleder af Genstande, der ikke selv er med paa Billedet, samt overfor tydeligt Reflexlys, ligefremme Spejlreflexer, fra Ruder find paa Skyggeflader. Andet Reflexlys fra Murflader. Gulv a osv. - kan undertiden ligefrem bruges som Hovedbelysning i et Billede. Størstedelen af Lyset i Fig. 20 er Reflexlys fra Sollys gennem et ganske lille Vindue lodret over Apparatet, der rammer lichens Bagvæg paa et Sted, der er skjult af Tværmuren.

Synlige Solstraaler i Luften kan ikke blot virke charmerende, men kan ogsaa have en vis ruinskabende Virkning. Ved Exteriørfotografering er man i denne Henseende som oftest afhængig af Tilfældet – om Luften er diset eller røgfylt. Ved Indendørs-fotografering kan man tage Sagen i sin egen Haand ved at slaa nogle kraftige Slag paa Møblerne eller ved Tobak.

Dagslys + kunstigt Lys

Man bør være overmaade forsigtig med Anvendelse af kunstigt Lys som Supplement til Dagslyset ved Interiørfotografering. Det kan synes saa fristende at bringe lidt Liv i mørke Partier af et Motiv. Men

Fig. 19. Strejfbelysning (Cité de la Muette. Drancy, Frankrig; fot. Ark. H. Frænkel).

hvis man ikke gaar frem med største Forsigtighed og Diskretion, og hvis man ikke har Erfaring for den fotografiske virkning, bliver Resultatet let Billedødelæggelse: at der er to forskellige Lyskilder røber sig ofte paa en meget styg og forvirrende Maade.

Atmosfærens Indflydelse paa Exponeringen er betydelig; hvad der passer i den ene Egn, gaar maaske slet ikke i den anden paa Grund af andre atmosfæriske Forhold. Klar Landluft og støvet Byluft behandler Lyset paa højst forskellig Maade med Hensyn til Spredning, Gennemgang af de forskellige Spektrumsafsnit osv.

Derfor har disse Forhold Indflydelse paa Bestemmelse af Blende og Exponeringstid samt paa Valget af Filmsart. Hvor der kan være Grund til at vente noget saadant, maa man heller ofre et Par Film paa Forsøg.

Staffage.

Et Fotografi af en sribet Katteskilling i en Græsplæne kan med lidt Held godt udgives for at forestille en Tiger i Junglen. Et Billede af et Hus kan blive helt vildledende af Mangel paa maalgivende Staffage, mennesker er den naturlige Staffage, da

de tilmed næsten altid har en utrolig Lyst til at blive fotograferet, selv uden ringeste Chance for nogensinde at faa Billedet at se, er der ingen Vanskeligheder ved at faa dem til at paatage sig Rollen. Deres Forskelligheder i Størrelse kan udnyttes. Drengen paa Fig. 21 var en for sin Alder ualmindelig lille Dreng, et rent Fund til det specielle Brug. Med ham foran virker Pillerne endnu mægtigere.

En yndet Form for Staffage er Træer og Grene. Hvor der ikke fra Naturens Haand er sørget for noget saadant, kan en afbrækket Gren undertiden bruges.

Aabne Vinduer.

Inden man exponerer, bør man se efter, om der er Vinduer eller Døre, der for Billedets Skyld hellere bør lukkes. Ligesom Folk altid er villige til at lade sig fotografere, saaledes er de næsten altid imødekommende med Hensyn til at lukke, naar deres Hus skal tages af: ialfald hvis man lover dem et Billede.

Billedbeskæring.

Det behøver næppe nærmere Paavisning, at Billedets rette Begrænsning er af stor Vigtighed. Derimod er det maaske ikke helt overflødig at minde om, at (let er lettere at beskære Kopien end at begrænse Motivet ved Optagelsen. Det hører med til

Fig. 20. Relælys som Hovedbelysning (Agios Iannis, Koroni. Grækenland, fot. Forf.).

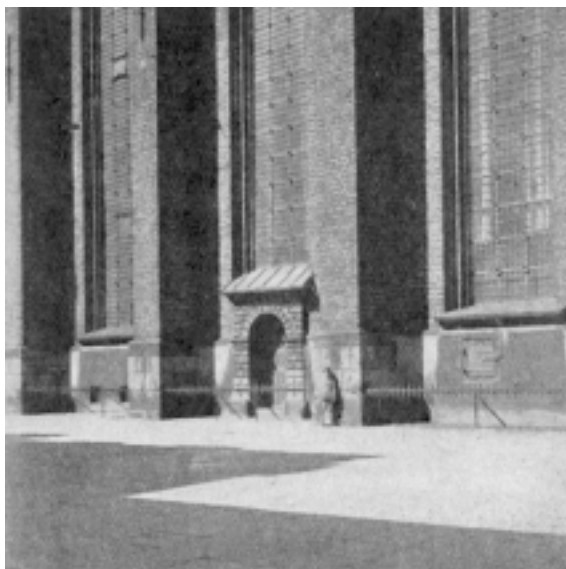

Fig. 21. Exempel paa Beskæring (Trinitatis; fot. Forf.).

den Indsigt, man efterhaanden kan erhverve sig, at kunne bedømme, om der kan blive et godt Billede ud of *et Parti* of et Fotografi. Det vil ofte være saadan, at man, for at faa et Motiv netop i den Synsvinkel, man har Lyst til, bliver nødt til at tage en hel Del uvedkommende eller forstyrrende Stof med i de --dre Partier of Billedet. Man maa hellere tage Opstilling efter Synsvinklen end efter Billedbegrænsningen -der er Raad for den Pølse, der er for lang. Og Beskæring er et fast Led i Billedets Frembringelse; enhver Tanke om Standardformat maa opgives.

For ikke at spille nogen Chance - ofte er det jo med Kniberi, man faar alt med paa Billedet - bør man altid lade sine Negativer kopiere *uden Maske* (den hvide Kant).

Et enkelt Exempel paa Beskæring ses i Fig. 21. I ubeskaaret Form giver Billedet, som viser hele Spidsbuen over det ene Vindue, Toppen of en Stræbepille osv., ikke nær det mægtige Indtryk of Højde, og vel at mærke - et Indtryk, der heller ikke svarer saa godt til Virkeligheden. Virkningen er naaet ved at skære det øverste of og derved kun at vise Piller og Vinduer, der gaar højt tilvejs, uden at oplyse noget om, hvor højt. Fantasien fortsætter saa.

Et Par Exempler paa, hvad Fotografiapparatet kan bruges til, og hvorledes.

Fotografering som Hjælp ved Opmaaling kan ofte foretages med Held, ikke blot som Supplement, men ogsaa ved Afbildning, der om kopieres i

Maal. Forudsætningen er, at Objektet kan fotograferes med svag Perspektivvirkning eller ingen. Der bliver altsaa mest Tale om temmelig eller helt flade Objekter taget fra relativt stor Afstand

Billederne Fig. 22 og 23 viser et Exempel. En direkte Opmaaling of Rebusen paa Rundetaarn var ikke mulig uden Stillads eller Baadsmandsstol. Der kunde tænkes skraa Billeder fra Regensens Tag, med Korrektion i Forstørrelsen (se under Afsnittet „Retouche“) og med baglæns Perspektivkonstruktion; tilsidst viste det sig, at man ved at gaa op paa Frue Kirkes flade Tag vilde kunne tage Opstilling nøjagtigt midt for Rebusen, baade lodret og vandret; ved at holde Fløjstangen paa Trinitatis over eet med Taarnets Flagstang fandt man let den nøjagtige Axe. Afstanden var ca. 250 m; Taarnfacadens Krumning, omtrent 30° of Plan-cirklen, og den deraf følgende Planforskydning, ca. 50 cm, N-ar paa den Afstand ganske betydningsløs. Et almindeligt Apparat slog ikke til; der maatte anvendes et stort Apparat, monteret med Kikkertlinse, og ventes paa særlig klart og stille Vejr. Maalene paa Feltet, hvori Rebusen sidder, kendtes fra Opmaaling. Et Parti of Billedet forstørredes op til at passe ind i en Tegning i 1:100, hvorefter Rebusen simpelthen kalkeredes ind.

Et andet Tilfælde of fotografisk Gengivelse i Maal: En stor antik Gulvmosaik, ca. 4 X 5 m, som var blevet fundet midt i en Mark paa et særdeles afsides Sted i Sydgrækenland, skulde afbildes, da den var of stor kulturhistorisk og kunstnerisk Værdi og stærkt i Fare for at blive ødelagt. Efter de fornødne Forsøg, der maatte foretages i yderste Hast - der var kun en Eftermiddag til Disposition til Fotograferingen - blev Apparatet monteret á la Giraf; paa hver of Stativets tre Ben blev surret en 2 m lang Bambusstang; Stængernes Fodender blev forbundet indbyrdes med Snore; naar disse var stramme, var Apparatet altsaa i en bestemt Højde, hvorved det var sikret, at alle Billeder vilde blive i samme Størrelsesforhold. Apparatet rettedes lodret nedad. Mosaiken inddeltes med tynde Snore i rektangulære Felter of samme Proportioner - som Billedformatet, 3:4, og lidt mindre end Synsfeltet;

Fig. 22. Rundetaarn fra Frue Kirkes Tag (fot. Forf.).